

8

2

1

CUMHURİYET'LE
BÜYÜYEN
**YARDIM
SEVENLER**

Türkiye
Yardım Sevenler
Derneği

YAYIN SAHİBİ

TÜRKİYE YARDIM SEVENLER DERNEĞİ GENEL MERKEZİ

İMTİYAZ SAHİBİ

TÜRKİYE YARDIM SEVENLER DERNEĞİ GENEL MERKEZİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

DOLUNAY YALÇIN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

HASİBE İMRE

EDİTÖR

DR. ELİF MAHİR METİNSOY

KAPAK TASARIM VE GÖRSEL YÖNETMEN

EYLÜL KALIPÇI

ORGANİZASYON

GRAFİKİR TASARIM TANITIM MATBAACILIK YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Üsküp Cad. Nilgün Sok. 14/13

06680 Çankaya/Ankara

T. 0 312 426 71 41 F. 0 312 426 71 51

BASKI

MRK BASKI TANITIM HİZMETLERİ

1354. Cad. 1357. Sok. No:43

Yenimahalle/Ankara

T. 0 312 354 54 57

İçindekiler

Sunuş	8
Giriş	10
Önsöz	12
Dr. M. Fuat Umay ve Himaye-i Etfal Kadın Yardım Cemiyeti	18
Yrd. Doç. Dr. Veysi AKIN	
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yardım Kurumları, Kadınlar ve Türkiye Yardım Sevenler Derneği	38
Dr. Elif MAHİR METİNSOY	
İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Yardım Sevenler Cemiyeti: Ankara'dan Türkiye'ye Yayılan Sivil Toplum Seferberliği	94
Doç. Dr. Murat METİNSOY	
<i>Türkiye Yardım Sevenler Derneği Arşivinden Fotoğraflar [1928-1956]</i>	144
Cumhuriyet'le Büyüyen Bir Dernek ve Sosyal Yardımla Geçen Bir Ömür: Genel Başkan Birsen Eldem'in Gözünden Türkiye Yardım Sevenler Derneği	160
Dr. Elif MAHİR METİNSOY	
Türkiye'de Refahın Sağlanmasında Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin Yeri ve Önemi	206
Prof. Dr. Nüket SARACEL	
Dijitalleştirilen Kültürel Miras Ürünlerini Erişime Sunulmasına Yönelik Bir Çalışma: Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi	238
Dr. Tolga ÇAKMAK	
<i>Türkiye Yardım Sevenler Derneği Arşivinden Fotoğraflar [1957-1985]</i>	250
90 Yıllık Gelenek: Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin Defile, Kermes ve Baloları	266
Dr. Elif MAHİR METİNSOY	
Türkiye Yardım Sevenler Derneği Şubeleri	304
Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin Ülkemize Kazandırdığı Kalıcı Eserler	346
Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin Dokunduğu Hayatlar	348

Dr.

Tolga ÇAKMAK

**DİJİTALLEŞTİRİLEN
KÜLTÜREL MİRAS
ÜRÜNLERİNİN ERİŞİME
SUNULMASINA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA:
TÜRKİYE YARDIM
SEVENLER DERNEĞİ
DİJİTAL ARŞİVİ**

GİRİŞ

Kültürel miras bir toplumun yaşayışını yansıtan en önemli unsurlardan biridir. Toplumun yaşam dinamiklerini yansıtan, toplumsal yapının ve özelliklerinin dışsallaştığı ürünlerle ortaya çıkan bu yapı hem kuşaklar arasında aktararak devamlılık sağlanmakta hem de toplumun temel dinamiklerini yansıttığı için sürekli olarak korunmaktadır. Kültürel mirasa yönelik gelişmeler incelendiğinde, kavramın kapsamının sürekli olarak geliştiğini söylemek mümkündür. Bu noktada temel konunun neyin kültürel miras olduğunun belirlenmesine yönelik yaklaşımlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada kültürel mirasın kapsamının anıt odaklı bir yapıdan başlayarak sivil yapılara, insan eliyle ve doğanın ortaklaşa ürettikleri eserlere kadar sürekli bir gelişim içerisinde olduğu görülmektedir [Aksoy ve Enlil, 2012]. Kapsamı sürekli genişleyen kültürel miras, gelişen teknolojinin de etkisiyle önce kültür ekonomisi olarak ekonominin bir parçası haline gelmiş, günümüzde de kendi ekonomisini yaratan bir kavram haline gelmiştir [Ünsal ve Pulhan, 2012]. Özellikle kütüphane, arşiv ve müzeler gibi kurumlarla birlikte kültürel miras daha farklı bir boyuta gelmiş, kültür ekonomisinin önemli bir bileşeni olarak işlevlerini sürdürmeye başlamışlardır. Bu kurumlar ayrıca bellek kurumları adı verilen şemsiye bir terimle de anılarak toplumların hatırlamaya ihtiyaç duydukları kültürel miras koleksiyonlarını yönetmeyi ortak bir amaç olarak edinmişlerdir [Manzûch, 2017]. Ayrıca her ne kadar farklı özellikleri olsa da bu kurumların kültürel mirasın korunmasına ve kuşaklar arasında aktarımına yönelik işlevlerinin benzerlik gösterdiği bilinmektedir. Kültürel mirasın korunması ve yönetimi kapsamında genel işlev olarak bellek kurumları toplumun kültürel değerlerini taşıyan eserleri toplama, işleme ve toplumsal dinamiklere uygun koşullarda erişime sunmaya yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmalarda da teknolojik araçlardan yoğun olarak yararlanılmaktadır. Özellikle 1990'lı yılların ortalarından itibaren bellek kurumlarının sahip oldukları koleksiyonları dijital ortama aktarmaya yönelik yatırımlarını artırdıkları görülmektedir [Aistle ve Muir, 2012]. Bu yatırımlarla bellek kurumlarının analog materyallere yönelik karşılaştıkları sorunları da azaltmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Dijital ortamda zamandan ve mekândan bağımsız olarak kullanılabilme, herhangi bir tahribata maruz kalmadan çoğaltılabilme ya da belirli özelliklerinden taviz verilerek sıkıştırılabilme, makinelerce anlamlandırılabilme, diğer veri kaynaklarıyla ilişkilendirilebilme, birleştirilebilme ve kolay işlenebilme gibi özellikler içeren dijital materyaller, bellek kurumlarının bu alana yönelik birimler oluşturmalarına ve koleksiyonlarını dijital ortama taşımalarına yönelik girişimleri artırmıştır [Hughes, 2004; Valm, 2007]. Alanyazında dijitalleştirme olarak ifade edilen bu süreçlere yönelik çok sayıda çalışma yapılmıştır. UNESCO en kapsamlı olarak dijitalleştirmeyi bir tarayıcı, dijital kamera ya da başka bir elektronik araçla analog ortamdaki özgün materyallerden dijital kopyaların oluşturulması olarak açıklamaktadır. Ayrıca dijitalleştirmeyi seçim, değerlendirme, ihtiyaç analizi, önceliklendirme, özgün materyallerin dijitalleştirme için hazırlanması, üstveri oluşturma, dijitalleştirme ve veri koleksiyonlarının oluşturulması, dijital kaynakların depolanması ve platformlara kaydetme işlemlerini içeren, sonunda da hak yönetimi, kalite kontrolü gibi yönetsel uygulamalardan oluşan bir süreç olarak ifade etmektedir [UNESCO, 2017].

Bellek kurumlarının dijitalleştirmeye yönelik girişimleriyle ortaya çıkan dijital koleksiyonlar yalnızca toplumun kültürel ürünlerinin korunması ya da gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için erişilebilirliğinin sağlanması gibi temel amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Bu amaçlar gerçekleştirilirken aynı zamanda dijital ortamı kullanarak bilgiyi keşfetmeye dayanan ve araştırma yapma biçimlerini dijital ortama göre şekillendiren bir dijital kültürün de ortaya çıkması sağlanmaktadır. Nitekim, günümüzde üretimin dijitalleşmesi ve dijital ortamda yenilikçi uygulamaların ortaya çıkması da bu gelişmelerin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu (International Federation of Library Associations - IFLA) gibi kütüphanecilik ve bilginin alanının otorite kurumları da bellek kurumlarının dijitalleştirme uygulamalarına yönelik rehberler yayınlamaya bu süreçlerin etkin bir şekilde yönetilmesi için yol gösterici roller üstlenmektedir. Bu rehberlerde kurumların dijital koleksiyonlar oluşturarak kültürel miras ürünlerine evrensel erişimin sağlanması yönünde sorumluluklarının bulunduğu vurgulanmaktadır (IFLA, 2015). Bellek kurumlarının kültürel miras ürünlerinin yönetiminde dijitalleştirme uygulamalarında aşağıdaki süreçleri takip ettikleri vurgulanmaktadır (Good Practices in Digitization, 2003; Çakmak, 2017):

- Dijital koleksiyona yönelik planlama ve politikaların oluşturulması,
- Dijital ortama aktarılacak kaynakların seçimi,
- Dijitalleştirmede kullanılacak orijinal kaynakların sağlanması,
- Telif ve kullanım haklarıyla ilgili konuların belirlenmesi,
- Yazılım ve donanım çözümlerinin yapılandırılması,
- Uygun yöntemlerle dijitalleştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi,
- Elde edilen çıktılara yönelik koruma işlemlerinin yapılması,
- Tanımlama alanlarının belirlenmesi ve konuya uygun standartların kullanılarak tanımlama süreçlerinin gerçekleştirilmesi,
- Kullanıcı arayüzlerinin ve kültürel mirasa erişim sağlayacak platformların yapılandırılması,
- Sürdürülebilirlik ve yaygınlaştırma uygulamalarıyla birlikte yönetim süreçlerinin uygulanması.

Dijitalleştirme uygulamalarıyla bellek kurumları bilimsel iletişimin yeni biçimlerini olanaklı hale getirme, kuruma itibar kazandırma, kaynakların daha görünür ve erişilebilir hale gelmesi, farklı platformlarla ilişkilendirilebilmesi ve eşleştirilebilmesi, daha dinamik ve kullanıcı etkileşimini artıran bir mekanizmanın kurulması, makine etkileşimini sağlama gibi katma değer yaratmaları mümkün olabilmektedir (Kalms, 2012; Odabaş, 2013).

Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve Dijital Arşiv

Türkiye Yardım Sevenler Derneği, 1928 yılında kurulan ve 90 yıldır Türkiye’de birçok konuda çalışmalar yapan bir sivil toplum kuruluşudur. Derneğin kuruluşu 29 Ocak 1928 tarihinde Kırklareli Milletvekili Sayın Dr. Fuat Umay’ın Ankara’da madden ve manen durumu iyi olmayan kadınların korunması gerekliliğini ve böylelikle çocuklara da ulaşılacağını belirterek böyle bir amacın bir kadın yardım derneğiyle gerçekleştirilebileceğini ifade etmesine dayanmaktadır. Bu doğrultuda Dernek Dr. Fuat Umay başkanlığında ilk toplantısını 19 Şubat 1928 tarihinde yaparak Himaye-i Etfal Kadın Cemiyeti adıyla resmen kurulmuştur [Türkiye Yardım Sevenler Derneği Tarihçesi, 2017]. Derneğin bu tarihten itibaren aktif bir şekilde çalışmalarda bulunduğu bilinmektedir. Yine Dernek web sitesinden alınan bilgilere göre kurulduğu yıldan itibaren gerçekleştirilen çalışmaları şu şekilde özetleyebiliriz:

- Dikiş, nakış atölyelerinin kurulması ve bu atölyelerde üretilen kıyafetlerin doğum yapan annelere ve çocuklara dağıtımı,
- Erzincan Depremi gibi doğal afetlerde Türk Kızılayı ile birlikte çalışmaların yapılması,
- İkinci Dünya Savaşı dönemlerinde ve diğer savaş dönemlerinde askerler için kıyafet yardımlarıyla birlikte kadınlara yönelik hasta bakıcı eğitimlerinin verilmesi,
- Yükseköğrenim gören kızlara yönelik yurtların açılmasıyla eğitimi destekleyici çalışmalarda bulunulması,
- Türkiye Kızılay Derneği, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu, Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi sivil toplum kuruluşları ve kurumlarla iş birliklerinde bulunulması,
- Huzur evleri, okullar, bakım evleri, kan merkezi, öğretmen lojmanları, sağlık ocakları gibi toplumsal yaşam merkezlerinin oluşturulması.

Yukarıda sıralanan çalışmalar Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin toplumsal yaşamdaki yerini oluştururken aynı zamanda Türkiye’nin Cumhuriyet Dönemi’nden günümüze kadarki sürecini, kültürel yapısı ve dönem bazında yaşanan gelişmeleri de ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar yapılırken üretilen belgeler, fotoğraflar ve dokümanlar, Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin 1928 yılından itibaren genişleyen bir yelpazedeki çalışmalarını göstermenin yanı sıra üretildikleri dönemdeki koşullara ve toplumsal yaşama ışık tutacak nitelikte kültürel miras ürünleri olarak da değer taşımaktadır. Ancak bu ürünlerin kalıcılığının sağlanması ve gelişen teknoloji koşullarına uygun bir şekilde saklanabilmesi için dijitalleştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmuş ve yaklaşık 8000 belge, fotoğraf ve doküman Dernek tarafından dijital ortama aktarılarak disklere depolanmıştır. Bu işlemin ardından dijital ortama aktarılmış olan belge, fotoğraf ve dokümanlara yönelik küratoryal bir çalışma da yapılarak bu materyallerin önemli bir bölümünün içerikleri ile ilgili bilgiler ortaya çıkarılmıştır.

Bu doğrultuda;

- Türkiye Yardım Sevenler Derneğinin ve yapmış olduğu çalışmaların görünürlüğünün artırılması,
- Kültürel miras niteliğindeki ve yeni araştırmalara konu olabilecek bu materyallerin güncel teknolojiler ve tekniklerle erişilebilirliklerinin artırılması, araştırmacıların ve ilgi duyan kullanıcıların ve gelecek kuşakların kullanımına sunulması öncelikli hedefler olarak belirlenmiştir.

Dijital arşiv projesiyle birlikte yalnızca erişime yönelik amaçlar değil korumaya yönelik amaçlar da gerçekleştirilmiş ve materyallerin analog kopyalarının kullanımı azaltılmıştır. Proje çerçevesinde uygulanan adımlar şunlardır:

- Proje planlamasının yapılması,
- Dijital arşiv politikasının oluşturulması,
- Teknik altyapının kurulması,
- Koleksiyon yönetim sisteminin yapılandırılması,
- Üstveri modelinin oluşturulması,
- Telif ve kullanım haklarının belirlenmesi,
- Kültürel miras ürünlerinin koleksiyon yönetim sisteminde tanımlanması,
- Dijital arşivin görünürlüğünü artırmaya yönelik yaygınlaştırma çalışmalarının yapılması.

Yaklaşık altı aylık bir süre içerisinde yürütülen çalışmalar sonucunda oluşturulan Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi Projesi'nde öncelikli olarak bu dijital arşivin sürdürülebilirliğini sağlayacak aynı zamanda işleyişini gösterecek bir politika dokümanı oluşturulmuştur. Açık erişim politikalarına da benzerlik gösteren bu politika belgesi ile hem arşivin veri sunum politikaları hem de içeriği ile ilgili bilgiler kullanıcılara sağlanmıştır [Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi Arşivleme Politikasına <http://tysdarsivi.hacettepe.edu.tr/policy> adresinden erişilebilir].

Bu politika belgesinde yer alan başlıklar ve genel içeriklerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür [TYSD Dijital Arşivi Dijital Arşiv Politikası, 2017]:

- **Metadata Politikası:** Dijital arşivde kullanılan metadataların gösterimi, üstveri standardına yönelik bilgilendirmeler, karşılıklı işlerlik ve üstveri paylaşımına yönelik yönlendirmeler ve üstveri formatlarıyla ilgili bilgiler bu bölümde sunulmaktadır.
- **Veri Politikası:** Bu bölümde Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi'nde sunulan verilerin özellikleri ve bu verilerin sağlandığı kaynaklar ilgili bilgilendirmeler yer almaktadır. Verilerin kullanım haklarıyla ilgili yönlendirmeler de yine veri politikası kapsamında kullanıcılara sunulmaktadır.

- **Kapsam Politikası:** Bu bölümde ise Arşiv'in içeriğinde bulunan belge, fotoğraf ve doküman türleri hakkında bilgi verilirken bu materyal türlerinin hangi kurumlardan sağlandığına yönelik açıklamalara yer verilmektedir. Bu bölümde ayrıca kullanıcılara sunulan tanımlama bilgilerinin neler olduğuna yönelik bilgilendirmeler yapılmaktadır.
- **Başvuru Politikası:** Politika belgesinin bu bölümünde TYSD Dijital Arşivi'ne kullanıcıların materyal ekleme taleplerine yönelik bilgilendirmeler bulunmakta, arşive materyal göndermek isteyen kullanıcılar için yönlendirmelere yer verilmektedir.
- **Depolama/Koruma Politikası:** Politikanın son kısmı olan bu bölümde ise arşivde yer alan kaynaklar için ayıklama işlemleri, süreklilik ve güncellemelere yönelik bilgilendirmeler, yedekleme süreçleri ve veri saklama uygulamalarına yönelik açıklamalara yer verilmektedir.

Dijital Arşiv Projesi'ne yönelik politika oluşturma süreçlerinin ardından çevrimiçi hizmet verebilecek özellikte bir koleksiyon yönetim sisteminin kurulabileceği donanım ve gerekli sunucu yazılımlarının kurulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarla dijital arşivin internet üzerinden erişilmesini sağlayacak adres ve depolama alanları tesis edilmiştir. Bu altyapı üzerine kültürel miras ürünlerinin yönetimini sağlayacak, uluslararası standartlarla uyumluluk gösteren ve açık kaynak kodlu bir koleksiyon yönetim sistemi olan OMEKA [OMEKA yazılımı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <https://omeka.org/>] yazılımı kurulmuştur. Bu yazılım Türkiye Yardım Sevenler Derneği resmi web sitesi yapısına benzer bir şekilde ve kurumsal tercihleri dikkate alınarak özelleştirilmiştir. Bu özelleştirmelerde kullanıcılara öncelikle bir arama kutusu ile arşiv içeriğine erişim sağlamaları hedeflenmiştir. Bu çalışmalarla hazırlanan dijital arşivin ana sayfası aşağıda verilmiştir.

Şekil 1.
Türkiye Yardım Sevenler
Derneği Dijital Arşivi
Ana Sayfası

Şekil 4.
Dijital arşivde
materyaller bölümü
arayüzü

Bu bölümlerin dışında koleksiyon yönetim sistemi üzerinden dijital arşivin koleksiyon yapısı görüntülenebilmekte, Türkiye Yardım Sevenler Derneği'nin iletişim kanalları hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir.

Dijital arşive yönelik arayüz çalışmaları ve koleksiyon yönetim sistemi kurulumunun ardından, arşivde kültürel miras ürünlerinin tanımlanması süreçlerinde kullanılacak olan üstveri alanlarının belirlenmesi sürecini içeren üstveri modelinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Dublin Core Üstveri Şeması'nın kullanıldığı dijital arşivde kullanılan üstveri alanları ve bu alanların içeriğinde veri girişi yapılacak bilgiler aşağıdaki tabloda belirlenmiştir.

Dublin Core Alanı	Sistemde Kullanılan Etiket	Kullanım Şekli	Alan Açıklaması
DC.Title	Başlık	Zorunlu	Tanımlaması yapılacak kültürel miras ürününün başlık bilgisi
DC.Title.Alternative	Alternatif Başlık	İsteğe bağlı	Kültürel miras ürününün bilinen diğer başlık bilgileri
DC.Description	Açıklama	Zorunlu	Kültürel miras ürününü açıklayan ve kültürel değerini yansıtan, içeriği açıklayan bilgi
DC.Creator	Oluşturan	İsteğe bağlı	Kültürel miras ürününün entelektüel mülkiyetinden sorumlu olan kişi, aile ya da tüzel kuruluş bilgisi
DC.Identifier	Envanter Numarası	Zorunlu	Dijital arşivde yer alan her bir materyale atanan ve materyalin arşivdeki kaydını gösteren standart numara
DC.Date	Tarih	İsteğe bağlı	Tanımlanacak kültürel miras ürününün oluşturulduğu tarih bilgisi
DC.Subject	Konu	Zorunlu	Tanımlanacak kültürel miras ürününün konusunu gösteren anahtar kelimeler
DC.Rights	Kullanım Hakları	Zorunlu	Kültürel miras ürününün kullanım haklarını gösteren aynı zamanda lisans modelini belirten bilgileri içerir
DC.Spatial.Coverage	Konum	İsteğe bağlı	Kültürel miras ürününün coğrafi koordinat verisi

Tablo 1.
Dijital arşivin üstveri modeli

Belirlenen bu alanların dışında her bir bibliyografik künye dijital nesnelerin web sunum kopyalarıyla ilişkilendirilerek kullanıma sunulmuştur. Sistemde bu nesnelerin de üstverileri ayrıca tutulmuştur. Üstveri modelinin oluşturulmasının ardından tanımlanacak ürünlere yönelik kullanım lisansı belirlenmiştir. Creative Commons Atıf Gayri-Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı'nın kullanıldığı dijital arşivde, her bir kaynak bu lisansla tanımlanmıştır. Bu lisansa göre arşivdeki materyaller ticari olmayan bir şekilde kaynak gösterilerek kullanılabilir ya da paylaşılabilir. Bu lisans bütün kaynakların tanımlama alanlarına eklenmiştir. Bu çalışmaların ardından da arşivdeki materyaller içerik ve türlerine göre tasnif edilmiş ve hiyerarşik bir yapı oluşturulmuştur. Bu yapı Şekil 5'te görselleştirilmiştir.

Materyallerin konularına göre bölümlenmesiyle birlikte her bir kaynak içeriklerine göre incelenerek tanımlanmış ve koleksiyon yönetim sistemi üzerinden kullanıma sunulmuştur. Arşivde ayrıca Açık Erişim Girişimi Üstveri Harmanlama Protokolü [OAI-PMH] ile ilgili eklentiler de kurularak üstveri harmanlama araçlarının veri transferi yapabilmesi olanaklı hale getirilmiştir. Sistem ayrıca kayıt bazında üstverileri farklı formatlarda ve indirilebilir bir yapıda sunarak açık veri de sağlayabilmektedir. Bu da arşivin işlenebilir formatta veri sunmasına imkân tanımaktadır. Karşılıklı işlerlik protokollerini destekleyen bir yapının kurulmasıyla birlikte, Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi, OpenROAR kısaltmasıyla bilinen açık erişim arşivleri platformuna da kaydettirilmiştir. Bu kayıt ile Türkiye’den bu platformda bulunan 64 arşivden biri de Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi olmuştur. Arşivin bu platformdaki kayıt görüntüsü Şekil 6’dadır.

Şekil 5.
Dijital arşiv konu dağılımı

BÜLTENLER

ÇALIŞMA RAPORLARI

DERNEĞE AİT YAYINLAR VE BELGELER

FİLMLEER VE SES KAYITLARI

FOTOĞRAF ARŞİVİ

GAZETE KÜPÜRLERİ

KARAR DEFTERLERİ

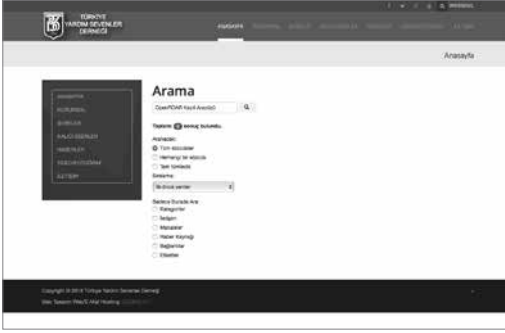
PROJELER

TÜZÜKLER

ATÖLYELER
BÖLGE TOPLANTILARI
DEFİLELER, KERMESLER
EĞİTİMLER
GENEL KURULLAR
GENEL MERKEZ VE ŞUBELER
KALICI ESERLER
KİŞİLER
KURULUŞ YILI ETKİNLİKLERİ
MİMARİ
ROZET VE NİŞANELER
YARDIMLAR

CUMHURİYET GAZETESİ
MİLLİ KÜTÜPHANE ARŞİVİ
TYSD ARŞİVİ

81 İL 81 ANAOKULU
ANA ÇOCUK SAĞLIĞI
ATATÜRK EVİ RESTORASYON
SEVGİ PAKETLERİ PROJESİ

Şekil 6.
Türkiye Yardım Sevenler
Derneği Dijital Arşivi
OpenROAR Kayıt
Arayüzü
[OpenDOAR, 2017]

Şekil 6'da gösterilen OpenROAR kaydı ile uluslararası platformlarda da yer almaya başlayan Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi'nde 1.317 kayıt bulunmaktadır. Bu 1.317 kayıt 2.032 tane konu etiketiyle tanımlanmıştır. Tanımlama sürecinde Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu uzmanlardan profesyonel destek alınarak arşivin kurulumu tamamlanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Toplumun yaşayışını yansıtan ürünler olan kültürel miras ürünleri toplumun etkileşimde bulunduğu kurumsal yapılarda toplanmaktadır. Bu yapılar toplumun yaşayışına yönelik ihtiyaçlarını karşılayabildikleri ve günlük hayatlarını sürdürebildikleri mekânsal yerler olmanın ötesinde topluma aidiyet kazandıran yerler olarak da değer taşımaktadır. Toplumla olan her etkileşimde, kültürel miras anlamında yeni ürünlerin ortaya çıkması, bu ürünlerin kalıcılığının ve kullanım sürekliliğinin sağlanmasına yönelik ihtiyaçları da ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda kütüphaneler, arşivler, müzeler, araştırma merkezleri ve sanat galerileri toplumun ürettiği kültürel miras ürünlerini toplayıp çağdaş bilgi yönetimi uygulamalarıyla işleyerek güncel teknolojilerle katma değer yaratmakta ve bu ürünlerin yeniden kullanımını sağlamaktadır. Bu noktada, dijitalleştirme ve dijital ortamdan erişilebilir web arayüzleri oluşturma gibi girişimlerin öne çıktığı görülmektedir. Söz konusu girişimlerle, bellek kurumu olarak da adlandırılan bu kurumlar, bir dizi karar verme süreciyle kültürel miras ürünlerinin kalıcılığını sağlamakta ve bu eserlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında etkin bir rol üstlenmektedir. Genel olarak dijitalleştirme süreçleri olarak da ifade edilen bu süreçlerde, kültürel miras ürünlerinin sürdürülebilirliği web tabanlı platformlar aracılığıyla ve uluslararası standartlara uygun bir yapıda sunulmakta, telif hakkı ve lisans modelleri belirlenmektedir. Bu süreçlerde de bu kurumlar, farklı paydaşlarla disiplinler arası çalışmalar yürütmek durumunda kalmaktadırlar. Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi Projesi de toplumsal etkileşimin yoğun olduğu ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden itibaren Türkiye'deki toplumsal yaşayışı yansıtan faaliyetleriyle öne çıkan, birçok toplumsal alanın oluşumuna, bir başka ifadeyle kültürel merkezin ortaya çıkmasına katkı sağlamış bir kurumu odağına almaktadır.

Proje kapsamında, Dernek tarafından dijital ortama aktarılmış olan ve hem kurumsal hem de kültürel bellek niteliği taşıyan bilgi kaynakları, yapılandırılan bir koleksiyon yönetim sistemi aracılığıyla, web üzerinden karşılıklı işlerlik standartlarını destekleyen ve açık veri sunma özelliğine sahip bir yapıyla erişime açılmıştır.

Küratöryal çalışmaların ayrıca yapıldığı proje sürecinde bilgi yönetimi yaklaşımıyla üstveri yapısının oluşturulması, kültürel miras ürünlerinin tanımlama işlemlerinin gerçekleştirilmesi, karşılıklı işlerlik protokollerinin yapılandırılması, kullanım hakları ve lisans modellerinin belirlenmesi ile erişim yönetimi uygulamalarının belirlenmesi gibi karar verme süreçleri gerçekleştirilmiştir. Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi, farklı alanlardaki çalışmaların bir araya getirildiği ve Derneğin hem kurumsal hem de kültürel belleğinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde sunulduğu bir platform olmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda bir genelleme yapacak olursak kültürel miras ürünlerinin erişilebilirliğinin sağlanmasında farklı paydaşların işbirliklerinde bulunmasının süreci olumlu yönde etkileyeceğini söylemek mümkündür.

Teşekkür

Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi'nin hayata geçirilmesinde projeye destek veren Türkiye Yardım Sevenler Derneğine ve değerli Yöneticilerine, Projenin yönetimindeki destekleri ve çok değerli yönlendirmeleri için Prof. Dr. Sayın Bülent Yılmaz'a ve bilgi kaynaklarının tanımlanmasına yönelik süreçlerde değerli katkılarından dolayı Sayın Yasemin Aydın, Sayın Begüm Taşdan ve Sayın Selva Hansu'ya teşekkürlerimi sunarım.

Kaynakça

- Aksoy, A. ve Enlil, Z. [2012]. Kültürel miras yönetiminde çağdaş yaklaşımlar. Asu Aksoy ve Deniz Ünsal [Editör]. *Kültürel miras yönetimi* içinde [s.2-29]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Astle, P.J. ve Muir, A. [2002]. Digitization and preservation in public libraries and archives. *Journal of Librarianship and Information Science*, 34 (2), 67-79.
- Çakmak, T. [2017]. *Kültürel bellek kurumlarında dijitalleştirme ve dijital koruma politikaları*. İstanbul: Hiperyayın.
- Good Practices in Digitization. [2003]. 17 Haziran 2015 tarihinde <http://www.minervaeurope.org/bestpractices/listgoodpract.htm> adresinden erişildi.
- IFLA [2015]. *Guidelines for planning the digitization of rare book and manuscript collections*. Den Haag: IFLA
- Kalms, B. [2012]. *Guidance digitisation: A Strategic approach for natural history collections*. Canberra, CSIRO. <http://www.ala.org.au/wp-content/uploads/2011/10/Digitisation-guide-120326.pdf> adresinden erişildi.
- Manžuch, Z. [2017]. Ethical issues in digitization of cultural heritage. *Journal of Contemporary Archival Studies*. 4 (4). <http://elischolar.library.yale.edu/jcas/vol4/iss2/4> adresinden erişildi.
- Odabaş, H. [2013, 21-25 Ekim]. Yazma eserlerin kataloglanmasında ve sayısallaştırılmasında nitelik. Milletlerarası El Yazmaları Toplantısı'nda sunulan bildiri, İstanbul: Elite World Hotel. <http://odabashuseyin.files.wordpress.com/2011/04/yazma-eserlerin-kataloglanmasinda-ve-sayisallac59ftirilmasinda-nitelik.docx> adresinden erişildi.
- OpenROAR. [2017]. *Türkiye Yardım Sevenler Derneği Dijital Arşivi*. <http://roar.eprints.org/13063/> adresinden erişildi.
- Türkiye Yardım Sevenler Derneği*. [2017]. Türkiye Yardım Sevenler Derneği tarihçesi. <http://tysd.org.tr/hakimizda/tysd.html> adresinden erişildi.
- TYSD Dijital Arşivi Dijital Arşiv Politikası [2017]. *Dijital arşiv politikası*. <http://tysdarsivi.hacettepe.edu.tr/policy> adresinden erişildi.
- UNESCO. [2017]. *Fundamental principles of digitization of documentary heritage*. http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/mow/digitization_guidelines_for_web.pdf adresinden erişildi.
- Ünsal, D. ve Pulhan, G. [2012]. Türkiye'de kültürel mirasın anlamı ve yönetimi. Asu Aksoy ve Deniz Ünsal [Editör]. *Kültürel miras yönetimi* içinde [s.30-65]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.